

Verslag Expert meeting III

Empowerment van Producentenorganisaties in Ketens

Vergadering	:	Expertmeeting III
Verg.datum	:	20 april bij Aequor in Ede
APF code	:	APF3-604
Status	:	concept
Aan	:	deelnemers expertmeeting
CC	:	
Van	:	Rik Delnoye en Wim Goris

Aanwezig: Er waren 5 presentaties en 46 deelnemers. In een snelle presentatieronde vertellen de deelnemers kort over hun werk met ketens. Zie ook de deelnemerslijst in bijlage.

Welkomstwoord door Jan Gravemaker, gastheer en directeur van Aequor het kenniscentrum voor de aansluiting agrarisch beroepsonderwijs en arbeidsmarkt.
De middag werd geleid door Joost Oorthuizen

Samenvatting van de bijdragen en discussie

Op de website zijn samenvattingen en powerpoints van de presentaties beschikbaar.

Bijdrage 1: Marcel Stallen (WUR)

Overzicht van ketenactiviteiten bij Agri-ProFocus partners.

Het programma "Development of value chain for pro poor development" is in de inceptiefase uitgevoerd door WUR-AKK-Agriterra. Het programma beoogt voort te bouwen op bestaande initiatieven op het gebied van ketenontwikkeling zoals o.a. reeds geïnitieerd door APF partners en hier een positieve bijdrage aan leveren door:

- 1) systematische analyse en onderzoek
- 2) disseminatie van ervaringen en "lessons learned"

Het programma zet sterk in op het faciliteren van ketensamenwerking en capaciteitsopbouw.

Er werden vragen gesteld over het bereik van het programma: biologische ketens en financiering van koffie kunnen meegenomen worden in de onderzoeksfase; de aandacht is vooral gericht op ketens met Nederlandse bedrijven. Het onderzoek zal met pilots werken; eerder is een brede inventarisatie (scan) gemaakt waaruit nu op basis van de beleidsvragen een keuze zal worden gemaakt.

Bijdrage 2. Frank Joosten (WUR)

Strengthening the Performance of Rural Producer Organisations in a Market Economic Context.

De presentatie komt neer op de stelling dat "organisatieversterking van PO moet integraal worden opgepakt, enkel PO's die hun interne en externe structuren op orde hebben en voldoende capaciteit in huis zullen slagen als marktpartij of in het creëren van markttoegang voor leden". Capaciteitsversterking van de PO is daarom "focal point" en ketenprojecten met PO in feite instrumenteel in het traject van capaciteitsversterking.

Er werden vragen gesteld over de geschetste problemen in het werken met nieuw opgerichte PO's en PO's met een sterke politieke oorsprong. Het advies is om bestaande PO's te selecteren op accountability, interne structuur en cohesie. In de discussie werden andere elementen ingebracht: de ontwikkelingsfase/voorgeschiedenis van de PO, de context van de omgeving, de schaal waarop men de keten in wil. PO zijn gewild vanwege de toegang tot hun grote achterban hoewel de allerarmsten niet altijd meedoen.

Bijdrage 3. Lucian Peppelenbos (KIT)

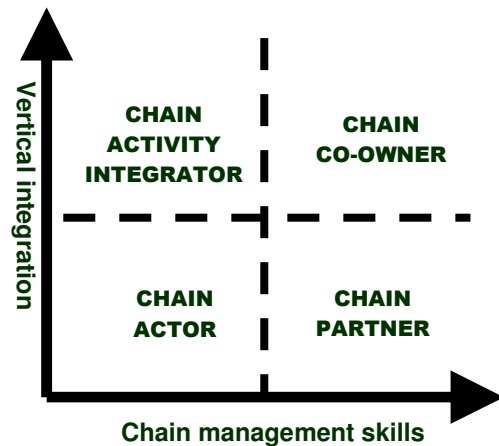
Chain Empowerment: supporting African farmers to develop markets.

Vanuit geconstateerde problematiek voor boeren(-organisaties) in ketens worden verschillende strategieën beschreven die boeren beter moeten positioneren in ketens en een groter gedeelte van toegevoegde waarde bij boeren moeten houden:

- horizontale ketenintegratie: versterking van positie van boeren(-organisaties) ten opzichte van andere ketenpartners leidend tot vergroten beïnvloedingscapaciteit en actieve rol in ketenmanagement en vergroten onderhandelingscapaciteit.

- Verticale ketenintegratie: het ontwikkelen van activiteiten hoger op in de keten die waarde toevoegen aan het primaire product.

Beide strategieën kunnen ook gelijktijdig worden opgepakt. Geformuleerde strategieën vereisen nodige capaciteitsopbouw PO en geven potentiële strategische ontwikkelingsrichtingen weer voor een PO binnen een ketencontext en geen absolute eindpunten.

Er werden veel vragen gesteld nav het schema in de presentatie en het voorbeeld uit Mali van een vrouwen PO (6 jr geleden opgericht) die verschillende posities in de keten van shea-boter doorliep. De aanname is dat ketencontrole en inkomsten gelijk opgaan. Dat betekent ook meer afhankelijkheid van de marktontwikkelingen en van professionals die de PO nodig heeft. Moeten en kunnen PO altijd naar de rechterbovenhoek? Deze tool helpt PO vooral om inzicht te krijgen in het ketenproces en daar vervolgens zelf beslissingen in te nemen.

Bijdrage 4. Dave Boselie (AgroFair)

Ervaringen met het creëren van eigendom van producentenorganisaties in waarde ketens.

AgroFair werkt in ingewikkelde, internationale ketens. Een van de uitgangspunten van AgroFair is gedeeld eigendom van de gehele keten waarin dus ook de producenten participeren. Streven is dus gericht op verticale ketenintegratie. Ervaring leert echter dat veel PO's niet echt zitten te wachten om ook keteneigenaar te worden maar voornamelijk goede condities voor toelevering nastreven.

Er werden vragen gesteld over hoe de plantagearbeiders mee te nemen in het streven naar co-ownership. Dit concept is met PO's al ingewikkeld omdat PO belangen en lange termijn bedrijfsbelangen in balans moeten blijven, individuele belangen zijn daarom ingeperkt. De lokale markt is van belang in een gefaseerde groei naar exportkwaliteit. De bio en faire markt waren een beschermde niche, maar nu treden ook multinationals toe met nieuwe groene labels.

Bijdrage 5. Bertus Wennink (KIT)

Farmers' Organizations and Agricultural Innovation.

Keteninnovatie is een noodzakelijk competitief element in waarde ketens. Innovaties worden veelal geïnitieerd door ketenpartners hoger op de in de keten. Het is van belang dat ook partners onderin de keten zoals PO's capaciteit ontwikkelen en zodanig in de keten zijn gepositioneerd dat er innovaties van onderop worden ontwikkeld. Ondersteunende diensten zoals onderzoek maar ook bijv financiële dienstverlening moeten ook door PO's aangestuurd kunnen worden inclusief agenda setting.

Conclusies door Rik Delnoye

Ketenontwikkeling is een nieuwe strategie voor pro-poor development die door vrijwel de gehele OS sector wordt omarmd. Uit de WUR scan blijkt dat opgebouwde ervaringen binnen de OS sector echter nog minimaal zijn en dat deze vooralsnog te prematuur zijn, en te weinig geanalyseerd en gesystematiseerd, om als input te dienen voor een consistente beleidsontwikkeling.

Ook strategieontwikkeling voor "pro-poor value chain development" bevindt zich nog in een prematuur stadium en eerste pogingen hiertoe (zie KIT, WUR) moeten nog hun realiteitswaarde bewijzen in het veld.

Bij de presentatoren heerst consensus over het feit dat, om de pro-poor dimensie van waarde ketens te realiseren, het noodzakelijk is om te investeren in capaciteitsopbouw van PO's. Traditionele waardeketens streven naar 1) efficiency (vertaald in competitieve consumentenprijzen) en 2) kwaliteitscontrole & borging. Waardeopbouw in de keten is ongelijk en verloopt van geringe waardetoevoeging onderin de keten (primaire product) tot significante waardetoevoeging bij die ketenpartners die in direct contact staan met consumenten. Capaciteitsopbouw van PO's in een ketencontext moet leiden tot het succesvol inzetten van strategieën die meer waardetoevoeging aan de basis van de keten waarborgen. Genoemde strategieën zijn

1) vergroten invloed op "chain governance"

2) ontwikkelen van additionele waardetoevoegende activiteiten.

Een 3de strategie zou het "inkorten" van ketens zijn waardoor de opgebouwde waarde van het primaire product door minder spelers wordt geclaimd. Dit vereist in principe een combinatie van strategie 1 en 2.

Ketenontwikkeling is zeker geen nieuwe panacee voor rurale ontwikkeling maar moet worden gezien als additioneel instrument in meer integrale strategieën voor plattelandsontwikkeling en "livelihood development".

Bij de afsluiting

Feedback van deelnemers over de middag was positief: goede bijdrages, snel gebracht. Er was wel te weinig tijd voor discussie, waardoor ook de koppeling met de (eigen) praktijk onvoldoende uit de verf kwam. Een case minder had de middag meer ruimte gegeven.

Deelnemers aan expert meeting III

Organisatie	Naam deelnemend lid	Functie
Aequor	Bas v.d. Kooij	bedrijfsadviseur
Agriterra	Rik Delnoye	relatiebeheerder Azië
Agriterra	Ted Schrader	Relatiebeheerder
Agro Eco	Boudewijn van Elzakker	directeur
AgroEco	Haike Rieks	Projectmanager & Consultant Tropical Agriculture
Agromisa	Jeroen Boland	
Cordaid	Jose Ruijter	Theme coordinator Access to Markets Policy Unit (KBS)
Cordaid	Mark Rietveld	Programma verantwoordelijke voor Malawi
Cordaid	Karlijn van Arkel	programma verantwoordelijke voor Zambia
Crem BV	Anouk van Heeren	Consultant afdeling Duurzaam Ondernemen en Consumeren
Endelea	Arnoud Braun	Empowerment and Experiential Learning Specialist
Fair Trade Original	Marjoleine Motz	Business Consultant Food
Fair Trade Original	Martin Boon	Business Consultant Food Products
Hivos	Harrie Oppenoorth	Program Manager Sustainable Production
Hivos	Willy Douma	
ICCO	Leonie Haakshorst	Internationale Markten Coördinator Tropisch Fruitprogramma
ICCO	Joost van den Hee	Program officer for Central Asia and South Caucasus, Department for Asia, Europe and Pacific
ICCO	Els Lindeboom	Assistant Program Officer Ghana en Kameroen
ICCO	Nic van der Jagt	Lokale Markt Medewerker AFMO

ICCO	Peter de Lange	Program Officer Kenya en Rwanda
ICCO	Mariel Mensink	Program Officer TerraFina
ICCO	Susan Schuren	PostDoc werkzaam bij afdeling AFMO
ICCO	Ester Prins	Postdoctoraal student, afdeling Latijns-Amerika
ICCO	Joke Langbroek	Bedrijfseconomisch medewerker, afdeling Latijns-Amerika
ICCO	Marije Rhebergen	Relatiebeheerder DREO Latijns Amerika
KIT	Bertus Wennink	Senior Advisor / Researcher Sustainable Economic Development
KIT	Lucian Peppelenbos	Advisor Sustainable Chain Development
KIT	Suzanne Nederlof	advisor farmer organisations and rural innovation
KIT	Ard Lengkeek	Senior Advisor - Sustainable Economic Development
Larenstein	Piet Looise	lecturer Economics
Larenstein	Jan Hoekstra	lecturer Regional Development / Project Management
Oxfam Novib	Susanne Engelhardt	programmamedewerker programma 'Inkomensgenerering, handel en markten', Bureau Latijns Amerika
PTC+	Ico Prins	Programma manager (Pluimvee, Varkens & Diervoeders / Rundveehouderij & Plattelandsontwikkeling)
PUM	Mark Versteeg	Agro consultant
Rabobank Foundation	Anje Wind	Programme Manager Africa
Solidaridad	Maaïke Schouten	Medewerker producentenondersteuning Afrika
Solidaridad	Thies Reemer	vrijwilliger
WUR	Giel Ton	Specialist on Producer Organisations and Market Access Agricultural Economic Research Institute
WUR	Anne Elings	Crop Modeller / Physiologist, Plant Research International

WUR	Olga van der Valk	LEI Afdeling Plant, Sectie Markt en Netwerken
WUR	Marcel Stallen	(Afdeling Plant, Sectie Markt en Netwerken) Agricultural Economics Research Institute, LEI
WUR	Frank Joosten	Programme Manager
AKK	Sietske Boschma	freelancer
Agri-ProFocus	Hedwig Bruggeman	directeur
Agri-ProFocus	Wim Goris	Trajectregisseur
Agri-ProFocus	Joost Oorthuizen	Trajectregisseur